

CD KLASSIEK Viooltrio's Ludwig van Beethoven

In het pantheon van de componisten verdient Beethoven een aparte plaats. De roem die hij reeds bij leven genoot, is alleen nog maar gegroeid. Zijn viooltrio's stammen uit de Franse Revolutie, waarvan de jonge componist enige tijd een overtuigd aanhanger was. Het streven naar vrijheid hoor je gewoon in Beethovens muziek.

Mozart, als klankdronken genius, introduceerde in zijn muziek allerlei nieuwe klanken, van klarinet tot Turkse trom. Beethoven wilde al evenzeer nieuwe horizonten aftasten. Zo benut hij de krachtiger klankwereld van de pianoforte ten volle en haalt hij uit de verbeterde techniek ook een geheel nieuwe expressiviteit naar boven. Vanzelf ontstonden nieuwe muziekvormen die niet langer meer als gelegenheidswerk, maar als grootse zelfstandige kunstwerken door het leven gaan.

Al die draden komen bijeen in Beethovens kamermuziek die niet langer is bedoeld als achtergrondmuziek voor melomane baronnen of orkestmuziek waarvan het

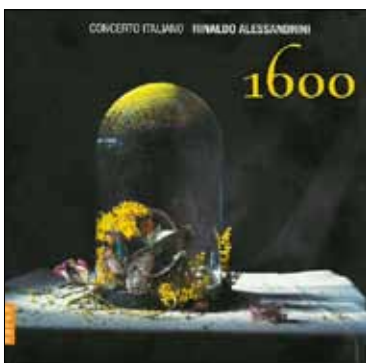
orkest werd beperkt tot drie, vier spelers. Neen, Beethoven wil zijn vioolkwartetten en trio's niet zien als orkestmuziek in miniformaat. De kleine bezetting moet net de drager zijn van een nieuwe absolute schoonheid en perfectie. Maar wat is nu precies de beste bezetting van zo'n strijkerstrio?

De dubbel-cd biedt twee onderscheiden groepen strijkerstrio's. Opus 3 en de serenade in D componeerde Beethoven het eerst, vanaf 1795. Het zijn voldragen werken van een tot rijpheid uitgegroeid talent. Ze blijken zelfs van een steviger constructie dan zijn pianotrio's uit dezelfde tijd. De drie trio's van opus 3 schreef hij in 1798, maar ze werden pas een halve eeuw later gedrukt. Het viooltrio was niet modieus en bovendien had Beethoven hier een aantal te zware kalibers afgeleverd. Geen wonder, hij schreef ze samen met de Weense violvirtuoso Schuppanzigh, wat ze haast zeker onhaalbaar maakte voor de gemiddelde amateur.

Voor 'onze' Ludwig was het beste nooit genoeg. Dit zijn voldragen composities die hoge eisen stellen aan de vertolkers en heerlijke muziek opleveren voor de luisteraars. De Britse vrouwen van het Leopold String Trio maken er echt knap werk van. De dubbel-cd is een *mid-price* heruitgave van enkele jaren geleden, maar dat beïnvloedt de kwaliteit geenszins, enkel de prijs. (JC)

Ludwig van Beethoven, *The Complete String Trios*, door het Leopold String Trio met Marianne Thorsen (viool) Sarah-Jane Bradley (altviool) en Kate Gould (cello), Hypérion dyad-reeks (distributie lavial), 2 cd's, CDD22069, 22,25 euro.

CD KLASSIEK Keerpunt in de tijd Italiaanse meesters

Rinaldo Alessandrini zal met zijn Concerto Italiano dit jaar zowat de hele tijd onderweg zijn, en niet enkel in Europa. Wie ze live aan het werk wil zien, moet nog geduld oefenen tot 1 oktober wanneer ze in de Bozar in Brussel een Monteverdi-programma brengen. Hun nieuwe opname 1600 bevat echter geen Monteverdi. Deze componist liet immers geen puur instrumentale werken na en dat is net het genre dat Rinaldo Alessandrini op deze cd interesseert. Toch oefende Monteverdi een blijvende invloed uit op de orkestpraktijk met bijvoorbeeld de introductie van *tremolo* en *pizzicato*, wat voortkomt uit zijn voorliefde voor de gezongen muziek.

Deze nieuwe opname heet niet zomaar 1600 omdat het platenla-

bel geen betere naam kon verzinnen. Het gaat om een keerpunt in de Italiaanse muziek bij aanvang van de zeventiende eeuw. Alessandrini illustreert dat met een aantal bekende componisten zoals Frescobaldi, wiens *canzona* het verlaten van de geleerde contrapuntische schrijfwijze aantoont.

Tot de stars behoren ook Gabrieli en Bononcini. Misschien is Gabrieli wel de allereerste vernieuwer, want met zijn allereerste *ricercar per sonar* (gepubliceerd in Venetië in 1587) sloeg hij resoluut een nieuwe weg in.

Puur instrumentale muziek kreeg recht van bestaan en hoefde niet noodzakelijk een gezongen of gesproken tekst te begeleiden. Dat horen we op deze cd in werken van een hele vracht minder bekende, maar wel interessante componisten: Merula, De Macque, Zanetti, Torelli en nog een paar. Het enige minpunt van zo'n verzameling is dat men na een tijdje het bos door de bomen niet meer ziet. Misschien was het wel de bedoeling om aan te tonen hoe 'de nieuwe praktijk' in zo'n korte tijd omstreeks 1600 gemeengoed was geworden in Italië. (JC)

1600, Concerto Italiano onder leiding van Rinaldo Alessandrini, Naïve Records (distributie harmonia mundi), OP30531, 22,50 euro.

BOEK PSYCHOLOGIE Het broer- of zusgevoel Frits Boer

Voor een kind is broer of zus het eerste speelkameraadje en de eerste met wie het ruzie krijgt. Volwassenen voelen zich in gedachten vaak nog dicht bij broers en zussen, ouderen kunnen vooral met hen terugkijken op hun jeugd. De relatie tussen broers en zussen is fundamenteel en daarom ook uiterst interessant.

In *Broers en zussen van speciale en gewone kinderen* bekijkt de Nederlandse emeritus hoogleraar Frits Boer die relatie vanuit alle hoeken. Hij schrijft boeiend over oudste kinderen en jongste kinderen, tweelingen, jaloezie en broer-zus-

relaties als middel tegen stress. Tussen de hoofdstukken staan columns die Boer eerder schreef voor het Nederlandse opvoedtijdschrift *Balans*.

Zowat de helft van het boek is gewijd aan speciale kinderen en hun broers en zussen. De term 'speciaal kind' wordt gebruikt voor kinderen met een afwijkende lichamelijke en geestelijke ontwikkeling, kinderen die een beperking hebben of kinderen die ziek zijn. De aanwezigheid van een zorgenkind heeft grote gevolgen voor de anderen in het gezin. Sommigen krijgen minder aandacht van hun ouders, anderen helpen zelf mee zorgen voor broer of zus. In elk geval worden ze vroeger dan gebruikelijk geconfronteerd met problemen.

„Een ziekte staat kinderen niet in de weg om een gewone broer-zusrelatie te ontwikkelen. Maar aan de relatie worden wel speciale eisen gesteld”, schrijft Boer. „Ouders willen hun kinderen niet belasten met hun zorgen. Kinderen spreken hun problemen minder makkelijk uit. Al die onuitgesproken zorgen kunnen niet worden gerelativeerd of weersproken.”

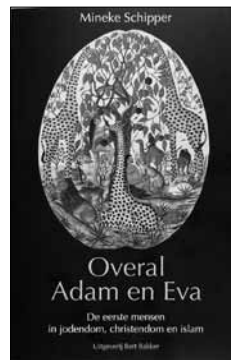
„Als ik verliefd was, dan was dat zo klein vergeleken bij het verdriet over mijn broer. Mijn dingen wa-

ren gewoon niet belangrijk. En ik vond dat heel normaal”, getuigt de zus van een jongen met een beperking.

Boer heeft het vervolgens ook over de evolutie van 'speciale' relaties als broers en zussen volwassen worden en besluit met een hoofdstuk over broers en zussen die sterven, relaties die abrupt en voortijdig eindigen. (JVH)

Frits Boer, *Broers en zussen van speciale en gewone kinderen. Invloed op ontwikkeling en gedrag*, Lannoo Campus, Tielt, 2012, 240 blz., 29,90 euro, ISBN 978 90 209 7590 1.

BOEK RELIGIE Adam en Eva Mineke Schipper

Jodendom, christendom en islam hebben zowel gemeenschappelijke als zeer verschillende geloofsinhoud. Wat de drie religies bijvoorbeeld bindt, is het verhaal van het eerste mensenpaar Adam en

Eva. Vreemd genoeg inspireerde dat latere generaties tot bijkomende verhaalelementen. Wist u dat Adam oorspronkelijk zo groot was dat hij tot de hemel reikte? Daarop deed God hem in slaap om hem wat te verkleinen.

Literatuurwetenschapper Mineke Schipper gaat op zoek naar verhalen over Adam en Eva die in de drie tradities ontstonden en hoe de beeldende kunst tot op vandaag omgaat met dat eerste mensenpaar. De nadruk ligt veeleer op het interculturele dan het spirituele. Ze toont verschillende nuances en verklaart die, maar ook de gelijknissen.

Het christendom ging in z'n interpretatie van het verhaal het meest negatief om met de verhaalelementen. Met dank aan kerkvader Augustinus. Op een oude prent deelt de vermaledijde Eva appels uit aan de argeloze mensen,

hen daarmee veroordelend tot een breuk met God. Maar aan de andere kant staat Maria die uit haast dezelfde boom van goed en kwaad hosties plukt om ze aan de mensen als communie uit te delen. Wat kunnen we daaruit leren? (EDS)

Mineke Schipper, *Overall Adam en Eva. De eerste mensen in jodendom, christendom en islam*, Bert Bakker, Amsterdam, 2012, 350 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 351 3645 8.

BOEK GESCHIEDENIS Kleine wereldgeschiedenis Loel Zwecker

De hele wereldgeschiedenis, van de eerste mens tot Bin Laden, samenvatten op pakweg driehonderd bladzijden? De Duitse kunsthistoricus Loel Zwecker deed het en hij slaagt er bovendien in om een goed verteld verhaal af te leveren. Niet te verwonderen is het brandpunt nadrukkelijk Europa en zijn de uitstapjes naar het rijke verleden van China, India en de rijken aan de andere kant van

de plas veeleer beperkt en meestal verbonden aan de kolonisatie. Niet toevallig wil de auteur, als Duitser, ook begrijpen wat er tussen en tijdens de twee wereldoorlogen is gebeurd. De auteur wil de grondlijnen van de menselijke geschiedenis aantonen in een vaak luchtige stijl.

Zwecker vindt een van de vreemdste ontwikkelingen in de wereldgeschiedenis de triomf van het christendom: van minuscule joodse sekte tot as van de Europese cultuur. Het leert hem wat over vandaag. Kleine veranderingen kunnen grote effecten op de totale samenhang hebben.

„In verband met het maatschappelijke leven kunnen we hier bijvoorbeeld denken aan het boeddhisme of het christendom”, schrijft hij. „Wat in het geval van het christendom zo'n tweeduizend jaar geleden begon als een onbeduidende sekte van het jodendom, met niet de geringste macht ten opzichte van het Romeinse Rijk, heeft uiteindelijk de wereld veranderd. Wie begin eenentwintigste eeuw zoekt naar een overkoepelend ethisch-religieus alternatief

heeft het moeilijk. Ongeveer net zo vaag als de hoop op solidariteit en wereldregeringen zijn de voorspellingen dat sympathieker kwaliteiten als empathie en zorgzaamheid de plaats zullen innemen van de zucht naar macht en bezit.”

Zwecker hoopt toch dat, nadat de twintigste eeuw getekend was door de ergste misdaden, dat de eenentwintigste positieve verrassingen zal brengen. Naïef? (EDS)

Loel Zwecker, *Alles tot nu toe. Een kleine wereldgeschiedenis*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2012, 347 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 2346 483 9.